

کتاب «تاریخ تشیع در غرب اسلامی» منتشر شد

کتاب «تاریخ تشیع در غرب اسلامی» اثر محمدرضا شهیدی پاک است که در پژوهشکده تاریخ و سیره اهل بیت (ع) پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی تهیه و به همت نشر این پژوهشگاه در ۴۲۳ صفحه منتشر شد.

کتاب «تاریخ تشیع در غرب اسلامی» اثر محمدرضا شهیدی پاک است که در پژوهشکده تاریخ و سیره اهل بیت (ع) پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی تهیه و به همت نشر این پژوهشگاه در ۴۲۳ صفحه منتشر شد.

به گزارش خبرنگار مهر، کتاب «تاریخ تشیع در غرب اسلامی» اثر محمدرضا شهیدی پاک است که در پژوهشکده تاریخ و سیره اهل بیت (ع) پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی تهیه و به همت نشر این پژوهشگاه در ۴۲۳ صفحه منتشر شد.

اسلام در غرب اسلامی با فتح عرب ها، حضور خوارج، ادریسیان، فاطمیان، امویان گسترش یافت. عدالتخواهی و ظلم ستیزی ادریسان و فاطمیان که منسوب به اهل بیت (ع) بودند، گرایش انبوه بربر در مغرب بزرگ را به دنبال داشت. اما در اندلس اختلاف اعراب و بربر و سلطنت و سو استفاده عرب اموی و حذف تشیع از اندلس، نه قرن مقاومت و جنگ فرسایشی بین مردم بومی ایبری و دولت اسلامی و سه دوره ملوک الطوایف و سقوط اندلس را به همراه داشت و تاریخ غرب اسلامی را به صورت ظهور و سقوط دولت تشیع و تسنن رقم زد.

پژوهش حاضر گونه شناسی گردش قدرت و ناپایداری تشیع در غرب اسلامی و پایداری اهل بیت (ع) در آثار دانشمندان اندلسی بر اساس تحقیقات پیشین مؤلف می باشد و مفید درک شیوه های گسترش اسلام از آفریقه تا پواتیه در ادوار والیان تا موحدین و حفصیان و شرفا و بنی احمر است.

در پژوهش حاضر پراکندگی جغرافیایی و تاریخی تشیع در غرب اسلامی و آثار معنوی و مادی آن بر اساس مصادر تاریخ اسلامی در آفریقه و مغرب و اندلس ارائه شده است.

این تحقیق در حقیقت بررسی انعکاس های حوادث مربوط به تشیع و تسنن در شرق اسلامی است. در این پژوهش، منابع تاریخی مغرب و اندلس و نوع گزارش های آنها از رویدادهای دوره اسلامی تحلیل شده و سپس نگاه آنها به تحولات مربوط به تشیع مورد انتقاد گرفته است.

در این پژوهش، نسبت سنجی دقیقی بین تشیع و تسنن و نتایج رفتار آنها در گرفته است.

ساختار اثر

این اثر در پنج بخش تألیف شده است؛ در بخش اول این اثر به «پراکندگی جغرافیایی تشیع در مغرب، اندلس و آفریقه» پرداخته شده است؛ در این فصل ضمن بیان «محدوده جغرافیایی و تاریخی غرب اسلامی: شبه جزیره ایبری»، «پیشینه تاریخی غرب اسلامی تا ورود اسلام» و «جغرافیای سیاسی و پراکندگی تشیع در غرب اسلامی» تشریح شده است.

در بخش دوم این اثر، «مفاهیم و اصطلاحات تشیع در مغرب و اندلس» تبیین شده که از جمله مباحث این بخش می توان به «میزان کمی اصطلاحات درباره واژه تشیع در غرب اسلامی»، «مفاهیم تشیع سیاسی و مذهبی: حب اهل بیت (ع) و زمینه های آن»، «واژه های خلافتی در غرب اسلامی»، «تأثیر مفاهیم تصوف از اندیشه های شیعه در مغرب و اندلس» و «مفاهیم و فرهنگ تشیع امامیه، ادریسی و اسماعیلی در غرب اسلامی» پرداخت.

نویسنده در سومین بخش از کتاب مذکور به «جریان مهدویت در غرب اسلامی» می پردازد و در ابتدا به پیشینه این مبحث اشاره کرده و در ادامه کاربرد سیاسی و کلامی اشکال بهره برداری امامت و مهدویت در غرب اسلامی، «مهدویت: تعامل چهار رقیب در غرب اسلامی»، «مهدویت گروه های شیعی در مغرب»، «کاربرد مهدویت در دوران بزرگ غرب اسلامی»، «ابن خلدون و مهدویت»، «نقد و نقض آرای ابن خلدون در احادیث مهدوی در مغرب»، «مهدویت در اندلس و تأثیر آن در ناپایداری تشیع» مورد بحث و بررسی قرار می گیرد.

«تحولات تقسیم قدرت سیاسی در غرب اسلامی» به عنوان چهارمین بخش از کتاب «تاریخ تشیع در غرب اسلامی» است که در

این اثر کوچ سربازان صفین به غرب اسلامی، فرهنگ تشیع و نیروی معتزله در غرب اسلامی، نیروی شرف ها در غرب اسلامی پس از سقوط موحدین، قوای شیعه و قوای سنی در غرب اسلامی، ناپایداری تشیع در اندلس: سیاست امویان در برابر سیاست تشیع، حذف تشیع و نیروهای متمایل به آنها در شبه جزیره ایبری، سرانجام معارضه نیروهای اسلامی در غرب اسلامی، سنی سازی غرب اسلامی به دست عباسیان و مقابله با ریشه های تشیع، نظریه سیاسی ابن خلدون: چرخش مستمر قدرت از تشیع و تسنن در افریقای، و بقای ریشه های تشیع در مغرب و افریقای پس از حذف تشیع تشریح شده است.

در پنجمین و آخرین بخش از این کتاب، «تشیع در منابع و آثار دانشمندان غرب اسلامی» مورد بحث و بررسی قرار گرفته است؛ در ابتدای این بخش، نویسنده به بیان اجمالی میراث و منابع نوشته های تشیع در غرب اسلامی اشاره کرده و مباحثی از جمله «اهل بیت (ع) در آثار دانشمندان اندلس مغرب و افریقای»، «میراث فرق شیعی در مغرب اوسط»، «آثار اهل بیت (ع) در دواوین عصر فاطمی و بنی زبیری»، «آثار اهل بیت (ع) در منابع مغربی دوره مرابطین»، «اهل بیت (ع) در آثار دانشمندان اندلس»، «آثار مکتب شیعی در عصر بنی الاحمر»، «آثار مکتوب اهل بیت (ع) در دوره حفصیان»، «ابن اَبار و ریشه یابی تاریخی اختفای اهل بیت (ع)»، «آثار مکتوب علمای تشیع در غرب اسلامی»، «اهل بیت (ع) در سفرنامه های در دوره حفصی و مرینی» نگارش یافته است.

روایت حدیث ثقلین و سفینه در اندلس

آنچه ابن اَبار در خصوص رؤوس شعائر شیعی مانند ولایت و شجاعت حضرت علی (ع)، وجوب محبت و دوستی ایشان و شیوه درست صلوات (مخالف شیوه جای اهل سنت) آورده است، حاکی از عنایت وی به چینش و گزینش این احادیث است.

پردازش این اثر و دیگر نوشته هایش زمینه مخالفت و توطئه کارگزاران دولت حفصی را ایجاد کرد و عاقبت خونینی برای ابن اَبار فراهم ساخت. او در صدر زنجیره افرادی از علمای شیعه اندلس مهاجر به افریقای قرار گرفت که به دست کارگزاران متعصب به تسنن در دولت حفصی و دولت مرینی و دولت غرناطه در سال های بعد به قتل رسیدند.

از جمله مطالب المعجم صدفی روایت حدیث ثقلین به روایت شیعه امامیه در شهر المریه است. او حدیث ثقلین را به روایت ابی ذر آورده است. اباذر در حالی که به پرده های خانه خدا چنگ زده بود، صدق گفتار خود را از زبان پیامبر برای مردم گوشزد کرد و حدیث ثقلین و سپس حدیث سفینه را خواند. این حدیث را در جامع شهر المریه ابو عبدالله محمد بن احمد معروف به ابن تیمم در سال ۵۰۵ قمری از اصحاب صدفی از طریق اباذر روایت کرده و تصریح کرده که مخالفت با اهل بیت (ع) موجب دخول در آتش است.